UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Iuuentus

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Iuuentus.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

IVuentus Græce νεότης, ητος, ἡ & νέος, ȣ, ὁ, iuuenis dicitur. Eſt autem iuuentus primæ refrigeratiuæ particulæ augmentatio, *ſecundum Ariſt, l. de Morte & Vita* Iuuenis eſt, qui adoleſcentium ætatem exceſſit, vt Marcellus teſtatur, dicitur à iuuando, quod ea ætas maxime ſit ad laborem tolerandam apta, hinc iuueneſco, id eſt, iuuenis fio.

Iuuentus, Hebr. *Nabhar, Nebhurim, Nebhuroth, Nobhar.* Iuuentus, pueritia, omnes dies iuuentutis. *Nabhar,* Iuuenis, puer qui eſt inconſideratus & præceps fertur ad omnia. Hinc ναῤὸς *Nabharah,* puella. Omnia hæc nomina oriuntur à verbo *Nabhar,* i. excuſſit. exturbauit, vehementer in præceps deiecit. Iuuenes certè multa præcipitanter agunt.

Iuuentus nonnunquam ipſam ætatem iuuenilem ſignificat, interdum frequentiam iuuenum.

¶ Loci Biblici.

Iuuenes quales eſſe debeant, *Tit.* 2.6. 1. *Pet.* 55. Iuuenum conſilium ſecutus Roboam punitur, 1. *Reg.* 12.1, *&c.* Iuuentus in timore Dei erudienda, *Eccl.* 12.1. Iuuentutis cupiditates fugiendæ, 2. *Tim.* 2. 2. a iuuentute benefaciendum. *Eccl.* 11.9. & 12.1.

¶ Patrum Sententiae.

Vicina eſt lapſibus adoleſcentia, quia variarum æſtus cupiditatum feruore calentis inflammatur ætatis. *Amb. de viduis l.* 1.

Præmittit ætatis generalem iactantiam, quo plus commendet humilitatis ſuæ gratiam: mirabilis humilitas in ſenectute, quæ effœta viribus, debilitata fracturis, triſtis doloribus anhela ſuſpiriis, coacta curarum æſtibus, & in ipſa viuendi mœſto faſtidio alacritate eſt oblita iactantiæ. Rara ſane iuuenibus eſt humilitas: ideoque miranda, dum ætas viget, dum vires ſolidæ, dum ſanguis æſtuat, dum ſolitudo neſcitur, dum ignoratur debilitas, dum lætitia frequentatur, tunc ſeruet iactantia, tunc ſe iuuentutis extollit affectus tunc humilitas quaſi vileſcit, abiecta contemnitur; tunc ſubiectio de genere conſcientiæ æſtimatur infirmitas. *In Pſalm.* 118.

Multos videmus iuniorum ſuper ſenes intendere moribus dies, antiquorum tempora præuenire meritis, & quod deeſt ætati virtutibus compenſare quia iuxta Apoſtolum, ne quis contemnat adoleſcentiam bonæ indolis, ſenectus venerabilis non eſt numero annorum, ſed magis merito morum computata. *Bern. in epiſt. ad Theobald. militem.*

Sicut in ſenibus obſequium & ſubiectio, & obedientia rite debetur. *Cypr. de* 12. *abuſionibus.*

Sicut fructus non inuenitur in arbore, in qua flos prius non apparuerit: ſic in ſenectute honorem legitimum conſequi non poterit, qui in adoleſcentia diſciplinæ alicuius exercitatione non laborauit. Diſciplina igitur abſque obedientia qualiter fieri poterit. Adoleſcens ergo ſine obedientia, adoleſcens ſine diſciplina eſt. *Idem.*

Indigne tranſacta adoleſcentia otioſam ſenectutem, & honeſte acta ſuperior ætas fructus capit authoritatis. Quid enim ſenectus ſurripere valet, in quo iuuentus reprehenſibilis non fuit? *Caſ. in ep.*

Diuitiæ ſenum non ſunt canicies capitis, ſed induſtriæ iuuentutis: nec plurium annorum circulis, ſed laborum præteritorum ſtipendiis metiendæ. *ibidem.*

Magnū expecta gaudium, quum puerilem animum depoſueris, & te in virum philoſophiæ deſcripſeris. Adhuc enim non pueritia, ſed quod grauius eſt, puerilitas remanet, & hoc quidem peius eſt, quod authoritatem habemus ſenum, vitia vero puerorum, nec puerorum tantum, ſed etiam infantium. *Epiſt.* 16.

Adoleſcentulum verboſum, & eloquentiæ ſtudentem, cum ſit ſapientiæ inanis, non alium quam hoſtem iuſtitiæ reputa. *Bern. ad Eugenium.*

Impoſſibile eſt, iuuenem vitiis carnis non tentari.

Honor adoleſcentum eſt, timorem Dei habere, parentibus deferre: honorem habere ſenioribus, caſtitatem non aſpernari, diligere clementiam & verecundiam, quæ ornamenta ſunt iuuenilis ætatis. In ſenſibus grauitas, in iuuenibus alacritas, in adoleſcentibus verecundia commendatur. *Amb. de Offic.*

Sicut ignis in lignis viridibus ſuffocatur, ita ſapientia in adoleſcentia, tentationibus & libidine impedita, non explicat ſuum fulgorem, niſi labore, & ſtudio, & oratione incentiua iuuentuti intra repellantur. *Hier. ad Nepotian.*

¶ Poeticae Sententiae.

Horat. de arte.

Imberbis iuuenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis canibuſq́; & aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris,
Sublimis, cupiduſq́; & amata relinquere pernix.

Auſonius de vita humana.

Senſus abeſt paruis lactantibus & puerorum
Dura rudimenta, & iuuenum temeraria pub...

Ouid. 13. Met.

Tranſit in æſtatem poſt ver robuſtior ætas,
Fitq́; valens iuuenis, neq́; enim robuſtior ætas
Vlla nec vberior, nec quæ magis ardet ...

Idem 3. Faſt.

Iuuenilibus annis
Luxuriant animi, corporaque ipſa vigent.

Verinus.

Præcipites iuuenum dementia ſubruit vrbes:
Curia conſilio conſtabilita ſenum eſt.

Sen. Oct.

Regenda magis eſt feruida adoleſcentia.

Ouid. Epiſt. 4.

Sint procul à nobis iuuenes, vt fœmina, compti,
Fine coli modico forma virilis amat.

Sen. Thyeſt.

Peiora iuuenes facile præcepta audiunt.

Sen. Hip.

Propria deſcribit Deus
Officia, & æuum per ſuos ducit gradus.
Lætitia iuuenem, frons decet triſtis ſenem.

Virg. Ætna.

Nec ſanctos iuuenes attingunt ſordida fata:
Sed vere ceſſere domus & iura piorum.

Sen. Troad.

Iuuenile vitium eſt, regere non poſſe impetum.

Chil. per Auſon.

Illa iuuentus grauior, quæ ſimilis ſenectæ.

Lucn. ad Piſon.

Eſt mihi, crede, meis animus conſtantior annis,
Quamuis nunc iuuenile decus mihi pingere malas
Cœperit.

Tibul. 1. 4.

At ſi tardus eris, errabis, tranſiet ætas,
Quam cito non ſegnis ſtat, remeatque dies:
Quam cito purpureos deperdit terra colores:
Quam cito formoſas populus alta comas:
Quam iacet, infirmæ veſere vbi fata ſenectæ,
Qui prior Eleo eſt carcere miſſus, equus.
Vidi iam iuuenem. premeret cum ſerior ætas,
Mærentem ſtultos præteriiſſe dies.

Ter. And.

Ita eſt.
Quod plerique omnes faciunt adoleſcentuli,
Vt animum ad aliquod ſtudium iungant: aut equos
Alere, aut canes ad venandum, aut ad philoſophos.

Sen. Oct.

Iuuenilis ardor impetu primo furit,
Langueſcit idem facile: ne durat diu
In Venere turpi: ceu leuis flammæ vapor.

Homer. in γ. Odyſſ.

Αἰδὼς δ' αὖ νέον ἄνδρα γεραίτερον ἐξερέεσθαι.
Pudor certe iuuenem virum ſeniorem interrogare.

Menander.

Ἀκμὴ τὸ σύνολον οὐδὲν ἄνθους διαφέρει.
Vigor iuuentutis penitus nihil a flore differt.
Μέμνησο νέος ὤν, ὡς γέρων ἔσῃ ποτέ,
In memoriam redige iuuenis exiſtens, quod ſenex eris
quandoque.
Νέος πεφυκὼς πολλὰ χρηστὰ μάνθανε.
Iuuenis exiſtens multa bona diſce.
Νέῳ δὲ σιγᾶν μᾶλλον ἢ λαλεῖν πρέπει.
Iuueni autem magis tacere quam loqui conuenit.

¶ Sententia Philosophica.

Sudia, quæ ſunt in adoleſcentia, tanquam in herbis ſignificant quæ virtutis maturitas, & quænam fruges induſtriæ futuræ ... *pro Cæl.*

Eſt adoleſcentis maiores natu reuereri: exque iis deligere optimos & probatiſſimos, quorum conſilio & authoritate nitatur ... untis enim ætatis iuſtitia ſenum conſtituenda & regenda eſt prudentia. *Cic.* 1. *Offic.*

Iuuenis non poteſt eſſe ſapiens, qui prudentia requirit experientiam, quæ indiget tempore. *Ariſt.* 6. *Ethic.*

Iuuentutis diſciplina neglecta facit magnum Reipub. detrimentum. *Idem Polit.* 8. *c.* 1.

Iuuenes quatuor fere diſcere conſueuerunt, literas, gymnaſticen, muſicen, & pingendi peritiam. Literas quidem & picturam ... quam ad vitam vtiles, gymnaſticen, vt quæ ad fortitudinem pertineat. De muſica ambigitur: nam nunc multi voluptatis cauſa illam addiſcunt: veteres vero inter diſciplinas eam collocarunt ... natura quærit non ſolum in negotio recte, ſed etiam in otio laudabiliter poſſe verſari. *Eod. l.* 8. 9.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Iuuenes ſunt moribus cupidi, & ad ea, quæ concupiſcunt, conſi- ciendæ parati ſunt, & ex corporeis voluptatibus, venereis potiſſi- mum dediti, earumque impotentes ſunt, inconſtantes, & res, quas concupiuerunt, faſtidiunt. Valde concupiſcunt, protinus conqui- eſcunt, quia acutas habent voluptates, non longas, vt ægrotanti- um fames & ſitis. Sunt ad excandeſcentiam procliues, & ad eum impetum ſequendum parati, & iræ obnoxii, quia ob honoris deſi- derium ſe parui fieri pati non poſſunt, ſed ægre ferunt, ſi ſibi fieri iniuriam arbitrantur. Honoris, immo victoriæ cupidi ſunt: bonis moribus præditi, creduli, ſpe bona pleni, & facile decipiuntur. Fortiores ſunt, non metuunt, ſed multum confidunt: verecundi, magnanimi, & honeſtas facere cupientes. *Idem Rhet. l. 2.*

Detur aliquid ætati, ſit adoleſcentia liberior, non omnia volu- ptatibus denegentur, non ſemper ſuperet vera illa & directa ratio: vincat aliquando cupiditas voluptaſque rationem, dummodo illa in hoc genere præſcriptio, moderatioque teneatur: parcat iuuen- tus pudicitiæ ſuæ, ne ſpoliet alienam, ne effundat patrimonium, ne fœnore trucidetur, ne incurrat in alterius damnum atque famam, ne probrum caſtis, labem integris, infamiam bonis inferat, ne quem interimat, ne interſit inſidiis, ſcelere careat: poſtremo, quum paruerit voluptatibus, dederit aliquid temporis ad ludum ætati, atque ad inanes haſce adoleſcentiæ cupiditates, reuocet ſe aliquan- do ad curam rei domeſticæ, rei forenſis, Reipublicæ, vt ea, quæ ra- tione antea non perſpexerit, ſatietate abieciſſe, experiendo con- tempſiſſe videatur. *Pro M. Cæl.*

Ludo & ioco vti illis quidem licet, ſed ſicut ſomno & quietibus, cæteriſque, quum grauibus ſeriiſque ſatis fecerimus: Ipſumque iocandi genus ingenuum & facetum eſſe debet, non profuſum, nec immodeſtum, ſed ſemper in ipſo ioco aliquod probi ingenii lumen eluceat. *Cic. 1. Offic.*

Enitendum eſt, vt qui libidinibus ſuccumbunt, & increpationi- bus omnino rebelles ſunt, connubio ſubiugentur, hoc ſiquidem tutiſſimum eſt iuuentutis vinculum. *Demoſth. 1. Olyn.*

Difficile eſt aliquid de iuuenibus diuinare. Eſt enim ætas incer- ta, ſine ſcopo, multis mutationibus obnoxia, & alias aliorſum agi- tur. *Theophil.*

Nihil difficilius eſt quam in iuuentute magnam capere fortu- nam. *Curt lib. 4.*

Licenter iuuenes militiam in laſciuiam vertunt. *Tacit in vita Agricolæ.*

Si quis ad bellum gerendum electus iunior, qui ſua vtilitate mouetur, & impetu lætatur propter armorum ſplendorem, equo- rum apparatus & vanas profuſiones, hortatur vt ad iter vos accin- gatis, huic non concedite, vt periculo ciuitatis ſuum ſplendorem amplificet: ſed exiſtimate à talibus res publicas & priuatas euerti. Atque bellum rem exiſtimare quæ iuuenum conſiliis regi non po- teſt, nec ſubito eſt ſuſcipienda. *Thucyd. lib. 6.*

¶ Apophthegmata.

Democritus, robur & pulchritudinem iuuentutis bonum eſſe, ſenectutem prudentiæ florem eſſe dicebat. *Max. ſerm. de ſenect. & iuuentut.*

Simonides dicebat, hominem, quamdiu viuit iuuenis & vege- tus, animo leui eſſe præditum, multa irrita cogitare, neque ſene- ctutem ſibi affuturam, neq; mortem expectare, indulgere otio, nec intelligere, quam breue ſit iuuentutis ac vitæ tempus datum ho- minibus. *Stob. ſerm. 96.* vt paucis omnia, iuuenis ab Horatio de- ſcriptus eſt:

Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator.

Iuncus philoſophus, iuueni multa eximia dona tum in anima tum in corpore Deum contuliſſe dicebat quæ ſemper augentur, nempe magnitudinem, robur, formam, gratiam refulgentem, mentem confirmatam, prudentiam, & orationem animi bonorum nuntiam. Multa ex artibus & ſcientiis lucratur. Quod ſi infortu- nium aliquod ei inferat morbus, aut paupertas, aut ignominia, ſingula perferre poteſt: & tanquam bonus athleta quemuis caſum ſuperat. *Stob. eod. ſerm.*

Solon lege ſanxit, ne quis admodum iuuenis ad magiſtratum aut conſultationes admitteretur, quamuis prudentiſſimus eſſet viſus. *Stob. ſerm. 112.*

Plutarchus iuuenes hortabatur, vt hæc tria habere curarent, in animo Temperantiam, in lingua Silentium, in ore Pudorem. *Ant. ſerm. de iuuenib. virtute præditis.*

Idem, decet iuuenes (inquit) æmulari ſeniores, vt lacteus pullus equæ curſum comitatur, &, vt Plato dicebat, de mero aquæ miſcen- do, furentem à ſobrio temperari. *Stob ſerm. 112.*

Ariſtoteles, laudabiliorem, & magis neceſſariam temperantiam in iuuenibus quam ſenibus eſſe dicebat. Nam iuuenes plus quam ſenes cupiditatibus tentantur. *Libro 3. Topicorum, & libro tertio Ethicorum.*

Athenienſes. Scitu digniſſimum eſt iuramentum, quod Ephebi Athenienſes Reipublicæ præſtare ſolebant. His verbis autem fuit conceptum. Non ignominia afficiam arma ſacra, neque deſeram meum commilitonem, quo cum iunctus fuero. Dimicabo pro aris & focis, & ſolus, & cum multis. Patriam non derelinquam in de- teriori ſtatu, ſed ampliori meliorique, quam acceperim. Semper magiſtratui præfecto prudenter obediam & legibus conſtitutis pa- rebo atq; aliis quibuſcunq; plebiſcitis. Quod ſi quis leges vel irritas facere, vel eis non obtemperare velit, non concedam: ſed vlciſcar & ſolus & cum pluribus. Sacra quoq; patriæ colam. Horum dii mi- hi teſtes, & conſcii ſunto. *Stob. ſerm. 41. de Republ.*

¶ Similitvdines.

Iuuentus & iuuenta. Poſt hyemem denuo recurrit ver: At poſt ſenectam nulla recurrit iuuenta. *Eraſ.*

Nouella vitis copioſius gignit vinum, ſed vetuſtior melius: Ita plura loquuntur iuuenes, ſed vtiliara ſenes. *idem.*

Perſica ob id ipſum pluris veniebant, quod non durarent, niſi in triduum: Ita auidius rapiendum, quod cito præteruolat, vt iuuen- ta. *idem.*

Vt gypſum aut argilla dum eſt vda, in quamuis imaginem facile ſequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem diſcipli- nam ſunt idonei. *idem.*

¶ Adagia.

Iuuenari, νεανίζειν.

In eos, qui iactantius & inconſultius aliquid agunt, more iuue- num. Ariſt.

Aliam ætatem alia decent.

Qui tam aliam ætatem ſignificabit, nec idem decere canum, quod iuuenem aliquando decuit, vſurpabit illud Homeri:

Ἀλλ' ὅτι δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον.
Verum vbi iam canumq; caput incanaq; menta.

¶ Emblema.

Emblema. xcix. Andreæ Alciati.

Natus vterq; Iouis teneratq; imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua ſenecta pede.

¶ Fabvla.

Bos & Iuuencus.

Ante bouem arantem, quem ætate confectum etiam quotidianæ aratri & plauſtri trahendi operæ lentum & ſqualidum reddiderant, ante hunc igitur exultare nitidus ac petulans iuuencus, atque illius ſcabram ac nudatam pilis cutem irridere. Paulo poſt arripitur ad immolationem iuuencus, qui quum præter bouem duceretur de- miſſo capite, & lento paſſu ingrediebatur. Tum bos: Etſi, inquit, nolim has te pœnas dare laſciuiæ & inſolentiæ tuæ, tamen quum ita ceciderit, delector id me cognoſcere verum eſſe, quod audire et- iam de meis parentibus memini? In maximis periculis verſari pe- tulantem iuuentutem. Ac eſſe quidem ætatem hanc per ſe malis obnoxiam, ſed tum maxime, cum accedat iniuriarum & improbi- tatis vſurpatio.

Præceptum & admonitio fabulæ narratione comprehenduntur.

Vide Adoleſcentia, Ætas.

FINIS LIBRI NONI.